

Ormaie 8. XI. 1943 JB-S

Jsem srab.

Chtěla jsem být statečná. Předstírala jsem odvahu, to mi šlo odjakživa. Dvanáct let jsem nedělala nic jiného, než že jsem si s pěti staršími bratry hrála na bitvu u Stirlingu – ačkoli jsem holka, nechali mě dělat Williama Wallace, prý snad našeho předka. Pronášela jsem totiž před bojem ty nejplamennější projevy. Kristepane, jak já se minulý týden snažila. Bože můj, snažila jsem se. Ale teď už je jisté, že jsem srab. Po tom absurdním kšeftu, co jsem uzavřela s SS-Hauptsturmführerem von Lindenem, o tom není pochyb. A prozradím všechno, co budete chtít, všechno, na co si vzpomenu. *Do nejmenších podrobností.*

Jak jsme se tedy dohodli? Píšu to sem, abych si to srovnala v hlavě. „Zkusíme to jinak,“ řekl mi von Linden. „Čím by ses nechala podplatit?“ A tak jsem mu řekla, že bych chtěla zpátky oblečení.

Teď už to působí malicherně. Určitě čekal, že mu vmetu do tváře něco jako „Dejte mi svobodu“ nebo „Vítězství“ nebo něco velkorysejšího, jako třeba „Přestaňte si zahrávat s tím nebohým francouzským odbojářem a dopřejte mu milosrdnou smrt“. Anebo něco, co by aspoň trochu víc souviselo s mou současnou situací, jako „Nechte mě prosím vyspat“ nebo „Dejte mi najíst“ nebo „Odvažte mě konečně od té traverzy, u které jsem už tři dny zády při-

---

vázaná“. Ale já byla ochotná vydržet bez spánku a jídla, jen kdybych u toho nemusela být svlečená do spodního prádla – místy poměrně špinavého a vlhkého. Taková HANBA. Teplá a důstojnost flanelové sukně a vlněného svetru pro mě teď znamenají daleko víc než vlastenectví nebo morálka.

A tak mi von Linden mé oblečení kousek po kousku prodával. Samozřejmě kromě šátku a punčoch, ty mi vzali hned, abych se jimi neuškrtila (a že bych to bývala zkusila). Svetr mě stál čtyři sady šifrovacích klíčů – celou řadu šifrovacích básniček, hesel a frekvencí. Nato mi von Linden vrátil svetr, jako závdavek. Už na mě čekal v cele, když mě po těch třech otřesných dnech konečně odvázali. Nejdřív jsem si ho vůbec nedokázala oblíknout, ale už jenom přehodit si ho přes ramena jako šál bylo příjemné. Teď už jsem se do něj konečně dostala a asi ho nikdy nesundám. Sukně a blůza stály o dost míň a boty jsem dostala jen šifru za kus.

Dohromady existuje jedenáct sad kódů. Za poslední jsem měla dostat spodničku. Všimněte si, že mi věci vrací od svrchních ke spodním, abych si musela projít tím utrpením svlékání pokaždé, když mi dají něco dalšího. On se jako jediný nedívá – když jsem nadhodila, že přichází o velkolepou podívanou, pohrozil, že mi to zase všechno sebere. Měl první příležitost prohlédnout si škody, co napáchal, a on se na své mistrovské dílo ani nepodívá – zvláště ruce se mu povedly. Taky jsem se poprvé po dlouhé době dokázala postavit a chtěla jsem mu to předvést. Nakonec jsem se rozhodla, že se obejdu bez spodničky, aspoň se nebudu muset zase svlékat, a poslední sadu šifer jsem vyměnila za inkoust a papír – a taky za chvíli času.

Von Linden mi řekl, že mám dva týdny a papíru dostanu, co budu chtít. Stačí jen vyklopit všechno, co si pamatuju o britské válečné politice. A já to udělám. Von Linden mi připomíná kapitána Hooka, je to taky mizera, ale přitom čestný chlap a já jsem s tou svou naivní představou, že bude hrát podle pravidel a dodrží slovo, trochu jako Petr Pan. Zatím ho tedy drží. Aby mi rozvázal jazyk,

dal mi takové pěkné smetanové papíry s vyraženým erbem hotelu Château de Bordeaux, který v téhle budově býval dřív. (Nikdy bych nevěřila, že se francouzský hotel může proměnit v něco tak zlověstného a bezútěšného, kdybych ta zamřížovaná okna a dveře a petlici neviděla na vlastní oči. Ale vy jste vlastně k téhle bezútěšnosti dohnali i celé město Ormaie.)

Je docela odvážné spoléhat na jedinou sadu šifer, ale krom vlastizrady jsem von Lindenovi slíbila i svou duši, ačkoli to nejspíš nevzal kdovíjak vážně. V každém případě bude úleva napsat cokoli, co nijak nesouvisí se šiframi. Už mě ani trochu nebaví chrlit ze sebe kódy. Až teprve když jsem je všechny sepsala na papír, došlo mi, jak obrovskou zásobárnu jich v sobě mám.

Je to vlastně po čertech úžasné.

VY PITOMÝ NACISTICKÝ PARCHANTI.

Je se mnou amen. Úplně a dočista. Ať udělám, co udělám, nakonec mě stejně zastřelíte, tak totiž dopadnou všichni nepřátelští agenti. Nejen u vás, ale i u nás. Jestli mě nezastřelíte a já se dostanu domů, až tohle vyznání sepíšu, beztak mě odsoudí a popraví jako kolaborantku. Ale jak se tak dívám na ty temné a klikaté cesty, které mám před sebou, tahle je ta nejjednodušší, nejlogičtější. Co mě čeká? Petrolej do krku a zapálená sirka u úst? Skalpel a kyselina, jako u toho kluka z odboje, co nechtěl nic pustit? Nebo skončit jako kostra potažená kůží vměstnaná s dvěma stovkami dalších v dobytčáku, co míří bůhví kam, a umřít žízni, ještě než tam vůbec dojedeme? Kdepak. Do toho já nejdu. Tahle cesta je nejjednodušší. Ostatní jsou tak hrozné, že se na ně bojím třeba jen podívat.

Budu psát anglicky. Na zápisky ve francouzštině nemám dost velkou slovní zásobu a německy taky plyně neumím. Hauptsturmführeru von Lindenovi to holt bude muset někdo přeložit. Třeba Fräulein Engelová. Ta umí anglicky moc dobře. To ona mi vysvětlila, že petrolej a kerosin jsou totéž. U nás se tomu říká petrolej, ale v Americe kerosin a podobně to zní i ve francouzštině a němčině.

(Ještě k petroleji nebo kerosinu nebo co to je. Nevěřím, že si na mě můžete dovolit vyplytvat litr kerosinu. Nebo ho sháníte na černém trhu? Jak si to pak vyúčtujete? *Il ysoce výbušného paliva k popravě britské špiónky*. Pro jistotu udělám, co budu moct, abych vám ten výdaj ušetřila.)

Jeden z prvních bodů, které bych prý měla pokud možno zahrnout do své výpovědi, je *Poloha britských letišť pro invazi do Evropy*. Fräulein Engelová mi dosvědčí, že jsem vybuchla smíchy, když jsem si to přečetla. To si vážně myslíte, že vím zbla o tom, odkud chtějí Spojenci vést invazi do nacisty okupované Evropy? Ve výzvědné službě pracuju proto, že umím francouzsky a německy a že si pohotově vymyslím historky, a na velitelství gestapa v Ormaie jsem zavřená proto, že nemám absolutně žádný orientační smysl. Navíc lidé, kteří mě vycvičili, mou blaženou nevědomost o poloze letišť houfně podporovali, jen abych vám *nemohla* něco takového říct, kdybyste mě přece jen chytili, a nezapomínejme, že mi neřekli ani jméno letiště, ze kterého jsem vyrážela na cestu sem. Dovolte, abych vám připomněla, že jsem ve Francii nebyla ještě ani osmačtyřicet hodin, když mě ten váš příčinlivý agent chytil, aby mě nepřejala francouzská dodávka plná francouzských slepic, protože jsem se před přecházením ulice podívala na špatnou stranu. Čímž se ukazuje, jak je gestapo mazané. „Tahle ženská, kterou jsem zachránil před jistou smrtí pod koly, čekala, že auta budou jezdit po levé straně ulice. S největší pravděpodobností je tedy Britka, která vyskočila ze spojeneckého letadla nad nacisty okupovanou Francií. Takže ji zatknou jako špiónku.“

Nemám tedy orientační smysl. U některých z nás je to TRAGICKÝ NEDOSTATEK a vůbec nemá cenu se vám pokoušet vysvětlit, kde je jaké letiště. Leda by mi někdo dal souřadnice. Mohla bych si je možná vymyslet a s přesvědčivostí sobě vlastní vám je vyklopit, ale vám by to stejně časem došlo.

Na seznamu věcí, které bych vám měla říct, jsou i *Typy používaných letadel*. Kristepane, vy jste si teda sepsali veselý seznam. Kdyby mě zajímala letadla a něco bych o nich věděla, létala bych

u Pomocných leteckých sborů jako Maddie, pilotka, která mě tu vysadila, nebo bych letadla montovala nebo opravovala a zbabělosti bych tu gestapu nesolila informace a čísla. (A už se o své zbabělosti ani nezmíním, protože si začínám připadat nemístně. A taky vás nechci nudit, jinak byste mi třeba tenhle přepěkný papír sebrali, strčili mi zase hlavu do kbelíku ledové vody a drželi ji tam, dokud neomdlím.)

Ne, počkejte, pár typů letadel znám. Vyjmenuju všechny, počínaje de Havilland Puss Mothem. To bylo první letadlo, které má kamarádka Maddie kdy pilotovala. Vlastně to bylo i první letadlo, ve kterém se kdy svezla, a dokonce i první, ke kterému se kdy přiblížila. Kdybych měla vyprávět, jak jsem se dostala sem, musela bych vlastně začít u Maddie. Asi se nikdy nedozvím, jak se u mě místo mých dokladů ocitla její legitimace a pilotní průkaz, když jste mě sebrali, ale když vám o Maddie něco řeknu, pochopíte, proč jsme sem přiletěly spolu.

TYPY LETADEL

Maddie se správně jmenuje Margaret Brodattová. Máte její legitimaci, takže to víte. Brodattová není severoanglické, ale ruské jméno, aspoň myslím, protože její dědeček pocházel z Ruska. Ale Maddie je holka ze Stockportu. Na rozdíl ode mě má skvělý orientační smysl. Dokáže se zorientovat podle hvězd a zvládá i navigaci výpočtem z předchozí polohy a rychlosti, ale podle mě se svůj orientační smysl naučila pořádně používat, když jí dědeček dal k šestnáctým narozeninám motorku. V ten okamžik Maddie zmizela ze Stockportu a bylo ji vidět jen na nezpevněných cestách mezi vřesovišti vysoko na peninských svazích. Peniny se zvedají všude kolem Stockportu a nad jejich holými zelenými úbočími mezi cáry mraků prosvítá slunce – barvy jako z Technicoloru. Víím to, protože jsem jednou byla u Maddie a jejích prarodičů na víkend a Maddie mě vzala na motorce na výlet na Dark Peak. Bylo

---

to jedno z nejúžasnějších odpolední mého života. Bylo to v zimě a slunce vykouklo jen asi na pět minut, a i přitom dál padal déšť se sněhem – jen díky tomu, že nebylo počasí na létání, měla tři dny volna. Ale na těch pět minut se Cheshire zazelenal a zatřpytil. Maddiin děda má motodílnu, a když jsem měla přijet, nějak jí na černém trhu schrastil benzin. Tohle sem píšu (ačkoli to nemá s typy letadel co dělat), protože to dokazuje, že vím, jak Maddie asi bylo, když se ocitla sama na vrcholku světa, kolem sebe ohlušující řev čtyř větrů a dvou válců, pod sebou cheshirské pláně, zelená pole a červené komíny, rozprostřené u nohou jako tartanovou piknikovou deku.

Maddie měla kamarádku jménem Beryl. Ta nechala školy a v létě 1938 pracovala v bavlnárně v Ladderalu. Jezdily s Maddie na motorce na pikniky, protože jinak se už pak nevidaly. Beryl sedávala na motorce za Maddie a držela se jí oběma rukama pevně kolem pasu jako tehdy já. Já i Beryl jsme jezdily bez brýlí, přestože Maddie brýle měla. Jednu červnovou neděli vyrazily cestami mezi kamennými zídkami, které postavili Berylini pracovití předkové, a přes vrchol Highdown Rise. Na holé holeně jim stříkalo bláto a Beryl si ten den zničila svou nejlepší sukni a táta jí nakázal, aby si z příští týdně mzdy koupila novou.

„Zbožňuju tvýho dědečka,“ hulákala Beryl do ucha Maddie. „Kéž bych měla taky takového.“ (To bych si přála taky.) „Líbí se mi, že ti dal k narozeninám Tichýho Superba!“

„Zas tak tichý není,“ křikla Maddie přes rameno. „Už když jsem ho dostala, tak nebyl nový, teď je mu pět let. Letos jsem musela úplně předělat motor.“

„Copak to za tebe neudělá děda?“

„Ten mi tu motorku dokonce odmítl dát, dokud ten motor nerozeberu. Že prý ho musím opravit sama, jinak nedostanu nic.“

„Stejně je senzační!“ zakřičela Beryl.

Řítily se po zelených cestách mezi kolejemi od traktorů, které je tu a tam málem vymrštily přes kamennou zídku na polštář z bahna, kopřiv a ovcí. Vzpomínám na to a vím, jak jim asi bylo.

Čas od času za zatáčkou nebo za horizontem vykoul zelený hřeben Penin majestátně se vinoucí k západu anebo tovární komíny jižního Manchesteru, které po modré severní obloze čáraly černým kouřem.

„A aspoň se něco naučíš,“ houkla Beryl.

„Cože?“

„Něco se na-u-číš.“

„Spravovat motory!“ zavyla Maddie.

„To se přece hodí. Pořád lepší než navíjet člunky.“

„Aspoň ti za to platí,“ zahulákala Maddie. „Já za to nedostanu nic.“ Cesta před nimi byla samý výmol plný dešťové vody. Vypadalo to jako zmenšený model Vysočiny s jezery rozestými po krajině. Maddie zpomalila a nakonec musela zastavit docela. Opřela se nohama o pevnou zem, sukni vykasanou do půli stehen, a celým tělem jí stále ještě vibrovalo spolehlivé a známé brumlání superbu. „Kdo zaměstná holku, co se vrtá v motorech?“ řekla. „Děda chce, abych se naučila psát na stroji. Ty si aspoň vyděláváš.“

Musely slézt a motorku po děravé cestě tlačit. Překonaly další stoupání a došly k bráně farmy mezi dvěma poli. Maddie opřela motorku o kamennou zídku, že si snědí sendviče. Podívaly se na sebe a rozesmálo je, jak jsou obě zablácené.

„Tebe teda táta pochválí!“ vykřikla Maddie.

„A tebe babička.“

„Už je zvyklá.“

Maddie vyprávěla, že Beryl místo „piknikovat“ říkala „jíst pod širákem“. Donesla dřevorubecké krajíce celozrnného chleba, který její tetička pekla každou středu pro tři rodiny, a nakládané cibulky zvíci jablek. Maddie měla sendviče z žitného chleba z pekárny v Reddyke, kam ji babička posílala každý pátek. Nakládané cibulky na chvíli utály rozhovor, protože se Maddie s Beryl přes chroupání neslyšely a musely polykat opatrně, aby se neudusily nečekaným nápojem octa. (Třeba by se Hlavnímu bouřkapitánu von Lindenu hodily nakládané cibulky jako přesvědčovací nástroj. A ještě by se u toho vaši vězňové najedli.)

(Fräulein Engelová po mně chce, abych sem kapitánu von Lindenui připsala, že jsem zbůhdarma vyplýtvala dvacet minut, protože v tomhle místě jsem se začala tomu svému slabomyšlnému vtipu o cibulkách smát, až jsem ulomila hrot tužky. Musely jsme počkat, až někdo donese nůž a tužku mi ořeže, protože slečna Engelová mě nesmí nechávat o samotě. Dalších pět minut jsem zabila nářkem nad tím, že se hrot zlomil znovu, jenže slečna E. mi pak tužku ořezávala hrozně blízko u obličejů a SS-Scharführer Thibaut mi držel hlavu, aby mi odřezky litaly rovnou do očí, což mě příšerně znervózňovalo. Teď se nesměju ani nebrečím a už se snažím tolik netlačít.)

Jen si tu předválečnou Maddie představte, na svobodě a doma, s pusou plnou nakládaných cibulek – zmohla se jen na to, aby zachrochtala a ukázala prstem, když se jim nad hlavami objevilo kukající a kouřící letadlo a obkroužilo pole, na které se, usazené na bráně, dívaly. To letadlo byl puss moth.

O puss mothech vám klidně můžu něco říct. Jsou to rychlé, lehké jednoplošníky – však víte, mají jen jeden pár křídel – tiger moth je dvojplošník a má dva páry (to je další typ, na který jsem si právě vzpomněla). Když potřebujete letoun někam převézt nebo uložit, křídla se dají sklopit dozadu. Z kokpitu je skvěle vidět a kromě pilota se do něj vejdou i dva pasažéři. Sama jsem v něm takhle párkrát letěla. Jestli se nepletu, vylepšená verze se jmenuje leopard moth (to je už třetí letadlo v jediném odstavci!).

Tenhle puss moth, který kroužil nad polem na Highdown Rise, první puss moth, kterého kdy Maddie potkala, se dusil. Maddie vyprávěla, že to bylo jako sedět v cirkusu přímo u manéže. Letadlo bylo sotva sto metrů nad zemí, a tak s Beryl viděly každíčký detail: každý kabel, každou vzpěru v plátěných křídlech i záblesky listů dřevěné vrtule, jak se zbůhdarma točila ve větru. Z výfuku se valila velká oblaka modrého kouře.

„On hoří!“ vyjekla Beryl v záchvatu rozradostněné paniky.

„Nehoří. Jen pálí benzin,“ opáčila Maddie, protože se v tom vyzná. „Jestli má v hlavě kouska rozumu, všechno vypne a oheň zhasne. Pak v klidu doplachtí na zem.“

Dívaly se dál. Maddiina předpověď se vyplnila: Motor se zastavil, kouř se rozplynul a pilot měl zřejmě v plánu posadit tu poničenou mašinu na pole, rovnou před ně. Vlastně to byla spíš pastvina, nezoraná a neposekaná, naštěstí bez dobytka. Slunce nad hlavou jim na okamžik vzala křídla, rozmáchnutá a nadutá jako lodní plachta. Poslední průlet rozfoukal veškeré pozůstatky po jejich obědě do trávy a hnědé kůrky a kusy papíru poletovaly v modrém dýmu jako čertovské konfety.

Maddie poznamenala, že stát se tohle na letišti, bylo by to dobré přistání. Tady na louce raněný letoun nešťastně poskakoval po neposečené trávě dobrých třicet metrů. Nato se elegantně překotil přes nos.

Maddie zatleskala. Beryl ji chňapla za ruce a přes jednu ji pleskla. „Ty huso pitomá! Co když je zraněný? Co budeme dělat?“

Maddie ani tleskat nechtěla. Udělala to docela bezděčně. Úplně ji vidím, jak si odfukuje černé kučery z očí, špulí spodní ret, seskakuje z brány a přes chomáče zelené trávy hopsá k havarovanému stroji.

Letadlo nehořelo. Maddie si pohledem přeměřila vzdálenost od země přes nos až ke kokpitu a jednou ocvočkovanou botou protrhla plátno na trupu (aspoň myslím, že se tomu tak říká). Beztak se lekla, ani tohle nechtěla udělat. Když konečně uvolnila západku na dvířkách kokpitu, byla určitě celá mrzutá, protože čekala od majitele pěkné kázání, a hanebně se jí ulevilo, když zjistila, že pilot visí hlavou dolů v napůl rozepnutých pásech a je zcela jasně v hlubokém bezvědomí. Maddie mrkla na neznámé přístroje. Tlak oleje na nule (to mi všechno řekla ona). Plyn, nic. Vypnutý. To by šlo. Maddie rozmotala pásy a nechala pilota sklouznout na zem.

Tam už váhu jeho bezvládného těla zachytila Beryl. Dolů se Maddie dostala snáz než nahoru, docela lehce seskočila na zem. Sundala pilotovi kuklu a brýle. Obě se s Beryl ve skautském oddíle naučily základy první pomoci, a přestože jejich znalosti nebyly kdovíjaké, věděly, jak zajistit, aby raněný mohl dýchat.

Beryl se rozhihňala.

„A pak kdo je tu husa pitomá!“ okřikla ji Maddie.

„Vždyť je to holka!“ smála se Beryl. „Holka je to!“

Beryl zůstala u bezvědomé pilotky a Maddie mezitím na motorce dojela na farmu pro pomoc. Dva udělaní silní kluci asi v jejím věku tu kydali hnůj a hospodyně přebírala rané brambory a nadávala čtveřici holek, které si na stařícké kamenné podlaze v kuchyni cosi skládaly (byla neděle, jinak by vyvážely prádlo). Sestavili záchranou četou. Maddie dostala za úkol sjet pod kopec, je tam prý hospoda a telefonní budka.

„Bude potřebovat sanitku, vědí?“ vysvětlila jí farmářka laskavě.

„Estli letěla letadlem, bude muset do špitálu.“

Ta slova jí rachotila v hlavě celou cestu k telefonu. Žádné „Jestli je zraněná, bude muset do nemocnice“, ale „Jestli letěla letadlem, bude muset do nemocnice“.

Létající dívka! pomyslela si Maddie. Holka, co pilotuje letadlo.

Kdepak, opravila se. Holka, co *nepilotuje* letadlo. Holka, co zapíchla letadlo doprostřed louky.

Ale předtím letěla. Dokázala vzlétnout, jinak by nemohla přistát (nebo havarovat).

Ta úvaha jí připadala logická.

Já jsem na motorce nikdy nebourala, řekla si. Takže bych dovedla i létat.

Znám ještě pár typů, ale napadá mě hlavně Lysander. Z tohohle letadla mě tu Maddie vysadila. Původně s ním měla přistát, ne mě z něj vyhodit ve vzduchu. Cestou nás zasáhli a chvíli nám hořel ocas a letadlo bylo neovladatelné, takže mě Maddie donutila vyskočit, než se pokusí přistát. Neviděla jsem, jestli se jí to povedlo. Ale viděla jsem ty fotky, co jste tam pořídili, takže teď už vím, že má tu svou první havárii za sebou. Jenže za to přece nemůže pilotka, když dostane zásah z protiletadlového děla.